

Mag. 184

Sprawozdanie

komisyi prawniczej o wniosku Wydziału krajowego w przedmiocie petycyi gminy miasta Zaleszczyki o naznaczenie siedziby dla przyszłego Sądu obwodowego Czortkowskiego w mieście Zaleszczykach.

Wysoki Sejmie!

W skutek uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 15. Października 1884., którą petycyja miasta Zaleszczyki i niektórych gmin okolicznych o ustanowienie siedziby przyszłego Sądu obwodowego Czortkowskiego w Zaleszczykach Wydziałowi krajowemu udzieloną została do zbadania, czy ze względów na dobro mieszkańców okolicy dawnego obwodu Czortkowskiego nie wypadałoby zmienić uchwały sejmowej z dnia 15. Grudnia 1873. w ten sposób, aby siedziba utworzyć się mającego nowego Sądu obwodowego nie w Czortkowie, lecz w mieście Zaleszczykach była ustanowioną — wezwał Wydział krajowy Rady powiatowe tamtejszej okolicy, mianowicie: w Zaleszczykach, Czortkowie, Buczaczu, Borszczowie i Husiatynie, których powiaty kwalifikować się mogą do złożenia okręgu przyszłego Sądu obwodowego Czortkowskiego, o udzielenie swej opinii, o ile siedziba tego Sądu w Zaleszczykach albo też w Czortkowie byłaby dla ludności tamtejszej dogodniejszą.

Zebrane z tego źródła wiadomości tak się przedstawiają:

I. Rada powiatowa w Zaleszczykach uchwałą z dnia 19. Grudnia 1884. przemawia za siedzibą w Zaleszczykach, przywodząc:

że samo to miasto ma wyższość przed Czortkowem ze względu zaludnienia, ilości i obszerności budynków na pomieszczenie Sądu i mieszkania dla urzędników;

że Zaleszczyki są ważnym punktem handlowym szczególnie drzewem spławianem Dniestrem do Rosyi — wreszcie

że mieszkańcy tego miasta ofiarują grunt pod mające się wzniesić zabudowania sądowe bezpłatnie i kwotę 15.000 zł., a sam właściciel tegoż miasta również taką kwotę 15.000 zł. spłacanych w rocznych ratach po 1.000 zł.

II. Rada powiatowa w Czortkowie uchwałą z dnia 21. Kwietnia 1885. stanowczo jest przeciwną ustanowieniu siedziby Sądu obwodowego w Zaleszczykach i wskazuje, że tylko Czortków posiada wszelkie warunki punktu przeznaczonego na siedzibę Sądu kolegijskiego w tej okolicy;

że stanowić będzie centrum przyszłego okręgu sądowego;

że połączony jest koleją żelazną ze Stanisławowem i Husiatynem — i

że posiada dostateczną ilość lokali na pomieszczenie urzędników, a co się tyczy samego gmachu sądowego, który jednakowo i w Zaleszczykach Rząd musiałby wznosić, właściciel Czortkowa gotów będzie dać bezpłatnie plac pod budowę.

III. Rada powiatowa w Buczaczu uchwałą z dnia 28. Kwietnia 1885.,

IV. Rada powiatowa Husiatyńska uchwałą z dnia 7. Maja 1885. — i

V. Rada powiatowa w Borszczowie uchwałą z dnia 16. Marca 1885. udzieliły opinię, że tylko miasto Czortków ze względu na środkowe położenie swoje, w obec otaczających je powiatów, tudzież ułatwionej komunikacji, kwalifikuje się na siedzibę przyszłego Trybunału.

Komisya prawnicza sądzi, że kwestya, w której z tych miejscowości, czy w Czortkowie czy w Zaleszczykach Trybunał pierwszej instancji powinien być ustanowiony, zawisła jest od dat, dających podstawę do decyzji. Ważnem jest w tej mierze położenie powiatów, zaludnienie, odległość od przyszłej siedziby Trybunału i środki komunikacyjne, daty spraw sądowych, ruch handlowy, możność pomieszczenia Trybunału, a zarazem i głównie wyrażone życzenia i żądania ludności.

Otóż rzut oka na mapę wystarczy, aby nabrać przekonania, że Czortków jest środkowym punktem tego obwodu, w którego skład wchodziłyby powiaty sądowe: Borszczów, Buczacz, Budzanów, Czortków, Husiatyn, Kopyczyńce, Mielnica, Potok złoty, Tłuste i Zaleszczyki, mające ludności 368.488 w 289 gminach, z których 197 gmin z ludnością 261.196 mają niżej 40 kilometrów odległości od Czortkowa, a tylko 92 gmin przeważnie powiatu Zaleszczyckiego i części Borszczowskiego z ludnością 107.292 odległych jest nad 40 do 80 kilometrów, przyczem także pod względem dogodności i ułatwienia komunikacji okoliczność bardzo ważną podnieść wypada, że Husiatyn, Kopyczyńce i Buczacz są z Czortkowem połączone gościńcem krajowym i koleją żelazną, zaś okręgi Mielnica i Budzanów otrzymają lepszą komunikację przez wybudowanie dróg Borszczów-Kolendziany i Budzanów-Białobożnica.

Miasto Zaleszczyki zaś już z powodu swego położenia na samej granicy od Bukowiny nie nadaje się na siedzibę Sądu obwodowego. Niżej 40 kilometrów oddalonych jest od tego miasta tylko 101 gmin z ludnością 120.078 — gdy znacznie większa ilość gmin z ludnością przeszło dwa razy tak liczną, bo 188 gmin z ludnością 248.410 głów mają oddalenie nad 40 do zwyż 80 kilometrów. Zaleszczyki skutkiem takiego położenia mogą stanowić dogodniejszy punkt zborny tylko dla własnego powiatu i powiatu sądowego Mielnickiego — a już dla sąsiedniego powiatu Tłusteckiego przemawia bardziej za Czortkowem na siedzibę Trybunału jak za Zaleszczykami ta okoliczność, że Tłuste ma o pięć kilometrów bliżej do Czortkowa, gdzie jest stacya kolei — Zaleszczyki zatem, jako miejsce siedziby Sądu obwodowego, stanowiłoby dla wszystkich innych powiatów pod każdym względem niemal takie same niedogodności, jakie sprawia im obecna przynależność do okręgu Trybunału w Tarnopolu lub w Stanisławowie, zwłaszcza, że ludność powiatów Husiatyn, Kopyczyńce, Budzanów a po części i Buczacz może z Zaleszczykami komunikować się jedynie przez Czortków, gdyż żaden z tych powiatów niema bliższego bezpośredniego połączenia z Zaleszczykami. Mieszkańcy tych powiatów, udając się z swoimi sprawami do Trybunału, jakiby miał mieć swoją siedzibę na krańcu w Zaleszczykach, musieliby ponosić niedogodności, stratę czasu i koszta przewozu osiá większe o 46 kilometrów z Czortkowa przez Tłuste do Zaleszczyk — a o tyle dogodniej i mniej kosztownie im wypadnie, a także i skarb państwa o tyle mniejsze koszta ponosić będzie przy wydatkach na odstawianie więźniów, komisye sądowe, roki przysięgłych, należytości świadków i t. p., jeżeli siedziba Trybunału będzie w mieście Czortkowie, w środku obwodu położonem, z czterema powiatami koleją żelazną połączonem.

Pod względem ilości spraw sądowych to w roku 1884. wykazał

	Sąd pow. Czortkowski	Sąd pow. Zaleszczycki
Exhibitów cywilnych	16.355	9.587
Wyroków sądowych	322	90
Ugód	47	29
Spraw spadkowych	376	308
Spraw tabularnych	1.024	409
Spraw drobiazgowych	3.420	1.495
Prowizoryów	237	76
Obeych doręczeń	2.440	1.496
Exhibitów karnych	8.209	4.550
Spraw o przekroczeniach	3.353	1.765
Wyroków karnych . —	3.051	1.651
Śledztw wstępnych i dochodzeń	375	176
Rekwizycyj w sprawach karnych	160	79

Z tych więc dat również okazuje się, że Czortków mając o wiele większą agendę, aniżeli Zaleszczyki, więcej i korzystniej nadaje się na siedzibę Sądu kolegiального.

Niemniej też i pod względem ruchu handlowego, jak to Wydział krajowy wykazał w swoim sprawozdaniu, Czortków dzisiaj nie ustępuje już Zaleszczykom, a jakkolwiek zaprzeczyć się nie da, że Zaleszczyki są miejscem handlu drzewem z Rosyą, to nie można jednak pomijać względu na stosunki handlowe, które łączą Czortków w najbliższej odległości lub koleją żelazną z również handlowymi miastami i miasteczkami tej okolicy jak Husiatyn, Kopyczyńce, Jezierzany, Tłuste, Ułaskowce i Buczacz.

Co do kwestyi pomieszczenia przyszłego Trybunału, to pod tym względem tak Czortków jak Zaleszczyki nie dają żadnej obawy — obydwie te miejscowości oświadczyły się nawet do pewnych ofiar celem przyczynienia się do pobudowania gmachu sądowego.

Ofiarność taka jednak nie może wcale wpływać na decyzję — idzie tu bowiem nie o to, czyli kto lub kto więcej ofiaruje, lecz przedewszystkiem o możliwość uzyskania potrzebnych i dogodnych lokalności dla Sądu i więzień, jakoteż dla urzędników — uzyskanie takich lokalności w Czortkowie a w szczególności także odpowiedniego placu pod budowę gmachu sądowego jest niewątpliwem, a gdy miasto Czortków wraz z przyległymi gminami Czortków stary i Wygnanka, topograficznie jedną całość stanowiące, liczy 8.081 mieszkańców — Zaleszczyki zaś wraz z przyległą gminą Zaleszczyki stare tylko 6.415 mieszkańców, przeto dostarcza Czortków nawet więcej pewności uzyskania dogodniejszych lokalności.

Nie może nareszcie wpływać na decyzję w petycji miasta Zaleszczyki powołana, za wyborem tej miejscowości na siedzibę Sądu obwodowego przemawiająca mająca ta okoliczność, że Zaleszczyki dawniej były siedzibą urzędu obwodowego byłego obwodu Czortkowskiego — okoliczność ta bowiem niczem nie usprawiedliwia obecnej sytuacji i potrzeb innych powiatów stanowiących okręg przyszłego Trybunału.

Na tych tedy powodach i jednomyślnem oświadczeniu się czterech Rad powiatowych przeciw jednej opierając się, komisya prawnicza sądzi, że nie ma żadnej podstawy do zmiany uchwały sejmowej z dnia 15. Grudnia 1873. ponawianej czterema uchwałami sejmowymi z dnia 4. Maja 1875., 5. Października 1878., 24. Lipca 1880. i 6. Października 1882. — że raczej rezultat badań utrzymanie tych uchwał w swej mocy zaleca, i dlatego zgodnie z wnioskiem Wydziału krajowego wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sejm Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem nad petycją gminy miasta Zaleszczyk, właściciela obszaru dworskiego i niektórych gmin powiatu Borszczowskiego, o zmianę uchwały sejmowej z dnia 15. Grudnia 1873 w tym kierunku, aby siedzibą przyszłego Sądu obwodowego Czortkowskiego było miasto Zaleszczyki a nie Czortków — przechodzi do porządku dziennego.

Lwów dnia 4. Stycznia 1886.

Przewodniczący:
Zawadzki.

Sprawozdawca.
Lenartowicz.